

PR

5256

A65

Class PR5256

Book A 65

Copyright N^o

COPYRIGHT DEPOSIT.

REX AVREI RIVI

AVCTORE

IOHANNE RVSKIN

Latine interpretatus est

ARCADIUS AVELLANVS

NEO EBORACI

MDCCCXIV

REX AVREI RIVI

AVCTORE

IOHANNÉ RVSKIN

242

217

Latine interpretatus est
ARCADIUS AVELLANVS

NEO EBORACI

MDCCCXIV

PR 5256
A65

Copyright by
E. PARMALEE PRENTICE
1914

LATIN PRESS PRINTING CO., 336 W. GIRARD AVE., PHILADELPHIA, PA.

MAR 14 1914
8 / 00
©CL A362893
no,

INTRODUCTION.

To prepare for college in Latin, commonly means by a four or five years' study of rules and forms to work through an amount of Latin text about equivalent to a hundred pages of Harper's Monthly. The subject thus pursued is not very alluring. Even pupils who can recite rules distinguishing between the use of *cum* with the subjunctive to describe the time of the main verb by its circumstances, and the use of *cum* with the indicative to define the time by denoting a coexistent state of things, will too often find the distinction losing somewhat of such vividness as it may have had, when told that *cum* regularly takes the indicative if the principal action is expressed in the form of a temporal clause. So with other rules. They are not hard in themselves, but their multiplicity and variety as they grow in number during a course of several years, and their abstract statement, make the study something like a problem in chess. The results of all this instruction, so far as knowledge of Latin is concerned, we can perhaps understand if we try to imagine what would be the English achievements of a French or German boy who in lessons of five hours or so a week during parts of four or five years had worked out the grammatical constructions of some short English book. To many persons the whole scheme seems wrong, and the results accomplished seem an inadequate return for the outlay of time and labour.

Those who so think, believe that the remedy is easy. Latin is taught as no modern language is taught,—one might almost

say as no language is taught, for by the method followed the ancient languages have become mnemonic tasks and grammatical problems, the literature being lost in a species of anagram whose significance is slowly determined by prescribed formulas. The remedy would be to teach Latin as a language. By this it is not meant that anything should be subtracted from the course of instruction now given. Rules and forms must be learned, and it is no disadvantage that in so doing the student learns also to concentrate his attention and to work upon a given task. It is, however, a disadvantage with little reading, to dwell upon logical niceties and abstract statements, when familiar use would illuminate the whole field. Therein is the secret of language learning—familiar use. There is no other way, and Latin is no exception to the rule. This moreover is the easy way, the method by which in the same time and with no greater efforts much greater results can be achieved. Suppose, for example, the element of pleasure were introduced into the study and texts were given to the pupil which he could read out of class, easily and with enjoyment,—stories or novels, such as are given to beginners in any modern language,—would not the process of learning rules, forms and uses of words be simplified at every point? Suppose that by a little practice of this sort, without using the dictionary, and without stopping over difficult passages, a student could learn to follow the action of stories, told in Latin, such as would appeal to the interest of the young and could be read for a double enjoyment—the enjoyment of the story and of unexpected success—and suppose that by much reading in this way Latin could be so far learned that the lessons in class would deal with forms and constructions already somewhat familiar,—would it not be possible thus to substitute a certain degree of success for the failure which now so often marks Latin studies?

But it will be objected, that Roman literature has no such stories as are needed for this method of instruction. This is true. Petronius and Apuleius come nearest to what would be needed, but on account of the subject-matter, of difficulties in the text and other objections they are not adapted to the purpose described.

What is needed for the plan proposed is a modern translation of modern stories.

At this point of course we part company with all to whom Latin means the style of a few selected authors or nothing. None who would keep from students the so-called eighth book of Cæsar's Commentaries lest our modern beginners be corrupted by Hirtius' expressions, can be expected to approve of modern translations.

On the other hand, all who would be willing, were it possible, to spend a month in ancient Rome—as a modern student of French would go to France—there to learn by the daily speech of all, whether ignorant or learned, even from strangers in Rome, to learn also from books and papers, of whatever literary value, the use of the language as a tool, these persons will be prepared to accept modern work judged only by the skill with which it has been done. To these persons, this story of Mr. Ruskin's translated into Latin by Dr. Arcadius Avellanus is offered.

The translation shows a wonderful intimacy with the spirit of the Latin language and an admirable grasp of its vocabulary its synonyms and forms of expression. No doubt had this story been published at Rome in classical times, the translator would have inclined to say with Apuleius, himself a foreign learner of the language—

Et ecce præfamur veniam, si quid
Exotici atque forensis sermonis rudis
Locutor offendero.

To modern readers no apology is required. Such a translation as that now presented could come only out of long familiarity with the Latin tradition and from wide and studious reading of Latin authors, and if in some constructions, forms or spellings a certain degree of indifference is manifested toward modifications which recent investigations would make in long-accepted texts, this unwillingness to change old ways is itself but one aspect of the

long experience which has so admirably qualified the translator for the task he has assumed.

To many persons these matters will be of minor consequence. The important fact is that many of those who can read this story will find after the first few pages that they are beginning to read with pleasure, and will discover that in this way a foundation can be laid for such a knowledge of the Latin language as will enable them not merely to work through a classical text, but actually to read an oration of Cicero or a book of Cæsar with some knowledge of the writer's meaning and style.

This pamphlet is privately printed, but while the edition holds out, copies may be purchased at the address given below. It is intended to print other stories in this manner, the number of copies depending upon the demand for the present pamphlet.

37 Wall Street. New York

E. Parmalee Prentice

REX AVREI RIVI

SIVE

FRATRES NIGRI

CAPUT I

*Quemadmodum Herus Africanus rationi Fratrum Nigrorum
agros colendi sese ingesserit.*

OLIM in quadam Styriæ seclusa et confragosa regione fuit vallis, quæ luxuriosa ac mira claruit fertilitate. Eam undique montes prærupti saxosique cingebant, qui iuga sua, perpetuis nivibus tecta, passim in altissima fastigia culminaue extulerunt, unde plurimi torrentes per crebras cataractas decurrebant. Una harum occidentem versus, deorsum scopulum tam excelsum labebatur, ut quum iam sol e conspectu omnium occubuisset, cunctaque infra in tenebris essent, radii eius hanc cataractam lumine ita perfunderent, ut similitudinem imbris aurei ea præ se ferret. Ob eam rem incolæ eius regionis hunc torrentem Aureum Rivum appellarunt. Res curiosa erat quod nullus horum amnium in ipsam vallem decucurrit. Quin cuncti per adversum latus montis defluerunt, ac per patentes campos, propeque frequentes urbes per circuitusolvebantur. At nubes, a verticibus ductæ, tam crebro illic colligebantur, vallique ita globosæ impendebant, ut temporibus æstûs siccitatumque, quum omnia in circuitu languerent et exarescerent, parva vallis pluviis usque rigaretur, adeoque esset fertilis, fœnum adeo procerum, mala

adeo rubicunda, uvæ adeo glaucæ, vinumque adeo generosum, mella adeo dulcia, ut quibuscunque hæc sub oculos cecidissent stuperent, ac mirarentur, et ob id locus vulgo Vallis Thesauraria appellaretur.

Tota ista vallicula trium erat fratrum, nomine Schwartz, Hans, atque Glück. Schwartz et Hans, duo fratres maiores, viri erant admodum turpes aspectu, propendentibus superciliis, minutisque ocellis, plerumque semiclausis, ita ut nunquam *in eos* inspexeris, sed ipsi sibi persuadebant se *in te* profundissime inspicere posse. Victum colendo Vallem Thesaurariam sibi merebant, fueruntque cultores præstantissimi. Quidquid enim sibi ipsi victum quoquo modo non merebatur, hi enecuerunt. Iaculati sunt merulas, quod fructus rostris læderent; occiderunt erinaceos, quod lac vaccarum exsugerent; veneno escarunt gryllos, quod micas in culina devorarent; cicadas quoque oppresserunt, quod totam æstatem tiliis insidentes perstreperent. Famulos suos laboribus solebant obruere, nullá solutá mercede, usque dum vires deficerent, nec laborando pares essent, quum iurgia cum iis ciere consuevissent, eosque e domibus suis, sine omni mercede, exigere soliti sunt. Prorsus inauditum certe fuisset, si ex eiusmodi prædiis, et huiuscemodi ratione agricolandi magnas sibi divitias non conflavissent; at *conflaverunt*. Quodam molimine plerumque effecerunt, ut frumenta in granariis continerent donec pretia augerentur, ac tum plus dupli quam alias venderent. Itaque cumulos auri constabat eos in tabulato iacentes habere; nunquam tamen memoriæ proditum est eos vel teruncium, aut micam, egentibus in stipem dedisse; nunquam missæ interfuisse; decimas nunquam sine murmure persolvere; in summa, ita crudeles, et naturá tenaces fuerunt, ut abiis, quibuscum negotia eis agitare contigisset, per opprobrium, nomen "Fratrum Nigrorum" inditum esset.

Horum minor natu, Glück, tam externa specie, quam moribus, a suis fratribus natu maioribus adeo fuit dispar ac diversus, ut quisquam sibi fingere, aut vel optare posset. Ætatem duodecim annorum vix excesserat, fuitque comis flavis, oculis cæsiis, atque animo humanissimo ac benigno erga animantia cuncta. Mirum utique non est, si cum fratribus suis non semper

fuerint unanimis. Plerumque munus honoris veru versandi, quum quid ad assandum erat, quod haud sæpe contigit, huic delatum est; nam ut erga fratres iusti simus, fatendum nobis est eos erga se haud minus quam erga alios parcos fuisse. Cæterum alias istius fuit calceos repurgare, tabulatum, non raro et vasa cibaria, eluere et elutrire, subinde etiam sua erat portio quidquid in patinis relictum reperit, tamquam virtutum incitamentum, et, insuper, educationis gratia, liberalia verbera.

Interim res in hunc modum satis longo tempore progrediebantur. Denique æstas venit admodum humida, resque in ea regione omnes in contrarium currere videbantur. Vix fœnum cæsum coacervatumque fuerat, quum metæ integræ fluctibus abreptæ, ac versus mare flutare cœperunt; vites grando depavit; frumentum omne nigra lue erat deletum; verumtamen in Valle Thesauraria, more solito, cuncta erant salva. Ut enim ista semper abundabat pluvia, quum alias carebant, ita nec lumen solis illi unquam defuit, si usquam alias desiderabatur. Omnes undique emptores ad frumenta præstinanda ad hoc prædium confluerunt, disoesserunt autem maledicta in Fratres Nigros late spargentes. Pretia enim ad arbitrium exegerunt acceperuntque, præterquam ab egenis, qui nihil nisi flagitare possent, quorum haud pauci præ foribus eorum fame periverunt, quin ulla eorum notitia aut ratio habita esset.

Iam hyems frigoraque appropinquabant, quum die quodam illi duo fratres foras prodiverunt, solo parvo Glück cum consueto monitu relicto, ne, dum ipse versando veru operam daret, quemquam aut intro mitteret, aut quidquam foras ederet. Glück itaque proxime quam poterat igni consedit, quandoquidem foris imbres sæviebant, nec parietes culinæ satis sicci prorsus tutum præbebant suffugium. Interim veru satis sedulo versabat, atque assatura pulchre fuscare cœpit. “Pro dolor!” cogitabat secum Glück, “fratres mei neminem unquam ad secum prandendum invitant. Quum tam præclarum frustum vervecinæ sibi suppetat, dum prope nemo vel aridum crustum panis affatim habet, pro certo scio iis delectamento cordis esse futurum, si haberent, qui se socios mensæ præberent.”

Vix hæc secum elocutus est, quum ianua gemino pulsu per-

sonat, pulsus tamen tam surdum et grave sonabat, acsi pulsatorium pannis obligatum esset, atque ianua tundi, potius quam pulsari dicenda erat.

“Nullo dubio ventus est,” fatur secum Glück, “quis enim sibi præsumeret nostram ianuam gemino pulsu temerare?”

Nequaquam; non ventus id fuit, nam pulsus repetitur, et acriter quidem, et, quod etiam magis erat stupendum, pulsator urgeri ac properare videbatur, nec sequelas pensi habere. Glück ad fenestram accessit, caputque, visum quisnam is esset, exseruit.

Vir is erat statura tam pusillus, forma habituque corporis tam singularis, ut eius similem vidisset nunquam. Nasus eius erat præter morem magnus, et haud parum cuprei coloris; genæ erant admodum tumidæ et inflatæ, tamque rubræ, ut haud esset absurdum sibi fingere eum duodequingagenarum horarum spatio ignem refractarium oris flatu fovisse; ocelli e ciliis longis, sericam referentibus, lepide micabant; mystaces eius exturaculi¹ instar in utraque oris extremitate bis erant retortæ; crines vero, colore canastri, in humeros longius devolvebantur. Altitudo eius quaternos pedes cum senis digitis haud excedebat; et cucullionem conicum gerebat pæne eiusdem altitudinis, cum pluma nigra in ornamentum insuper, fere trium pedum altitudinis. Tunica eius a tergo elongata erat in similitudinem admodum exaggeratam geminarum caudarum, quas ab hirundinibus appellant, sed hæ a tortuosissimo sinu rugisque ingentis nigri fulgidique pallii obumbrabantur. Pallium istud serena tempestate nimis longum videbatur, siquidem ventus, circum vetustam domunculam sibilo flans, id inde ab humeris in quaternam circiter hominis longitudinem eripiebat.

Glück ita prorsus obstupuit aspectu sui hospitis, ut nec loco moveri, nec vel verbum proferre posset, donec senecio iterato acriorique edito pulsu circumverteretur, laciniisque sui pallii modum poneret. Dum oras pallii sui sese versando sibi obvolvi-

1. *Exturaculum* voco rem quâ suber, *obturaculum* orificii lagenæ viniariæ, sabaïæ, medicinariæ, evellimus.

tat, animadvertit flavum Glück caput per fenestram extrusum, ore oculisque perquam hiantibus et patulis.

“Heus, ephebule,” affatur eum homuncio, “istene tuus est ianuam aperiendi modus? Ego, profecto, admodum madeo, admitte me!”

Verum si fatendum sit, homunculus certe madore stillabat. Pluma illi flaccida inter crura sua pendebat, tamquam cauda caniculi profligati, et umbellæ instar udæ veluti scatebrâ manabat, de extremis autem mystacibus aqua in sacculos colobii sui, tamquam rivulus molaris, decurrebat.

“Ignosce, mi here,” respondit Glück, “quod postulas, me facere fas mihi non esse, valde doleo.”

“Quid non est fas?” quærit senecio.

“Te huc intromittere mihi fas non est; revera, non possum; si id tentarem, fratres mei ad cædem usque me verberarent. Cæterum quid a me vis?”

“Quidnam velim?” petulanter quæritat senecio. “Utique ignem ac suffugium volo. En tuas ingentes flammæ, ut eæ exsultant, crepunt atque rubent, parietes calefaciunt, utitur autem earum calore nemo. Intromitte me, inquam; nihil nisi me re focillare volo.”

Glück interea caput suum tam diu extra fenestram porrectum habebat, ut iam satis exploratum haberet quam algidum foris esset, quidque alsius ventus ac pluvia foris possent. Quum autem se verteret cerneretque iucundas flammæ ut eæ flagrarent et crepitarent, earumque subinde linguæ in caminum subsultarent, item pernam vervecinam tam suaviter redolentem lingulis lamberent, cor sibi mollescere, ac perspicere cœpit quid eadem nullius beneficio, et incassum consumerentur. “Ipse certe admodum madet,” ait sibi parvulus Glück, “tamen intromittam eum ad summum pro quadrante horæ.” Circuivit igitur ad ostium, idque adaperuit; et ut homunculus intrabat, flabra venti tanta irruebant vi, ut fumarium vetus tremere et nutaret.

“Factum præstanter, puerule mi!” fatur homunculus. “Fratres fac minime cures. Cum iis iam ipse agam ego.”

“Quin, here, obsecro, nihil eiusmodi tentes,” inquit Glück.

“Usque eo dum illi venerint te hic morari non sinam; actum etenim de me esset.”

“Dii melius vertant!” fatur senex mirabundus. “Ægre id audio. Usque quo sines me morari?”

“Usque dum vervecinam paratam habuero; iam etiam est satis fuscula.”

Tunc senecio otiose progreditur in culinam, ibi in pinnaculo muri lateralis foci considet, apice sui cucullionis, quod eius vertex altitudinem culinæ excedebat, in caminum promisso.

“Vestes tuæ, mi here,” inquit Glück, “ibi mox exsiccabuntur;” quibus dictis, ad versandum veru iterum consedit. At vestes senis minime siccabantur, quin guttæ cadere nequaquam cessarunt, sed defluere in favillas pergebant, ignis autem sibilare ac sputare cœpit, et pedetentim nigrescere, atque tristiores aspectum induere; pallium istiusmodi nunquam antea visum est: quæque eius ruga imbricis more aquam fundebat.

“Here mi, obsecro,” ait tandem Glück, postquam per quadrantem horæ observabat aquam de pallio fluentem, atque instar fili hydrargyri per medium pavimentum manantem; “visne ut tibi pallium in loco sicco pendam?”

“Habeo tibi gratiam, filiule, sed id minime expedit;” respondet senecio haud omnino lepide.

“At, mi here — revera doleo,” instat Glück invitus, “equidem vereor, herule, ne mihi ignem restinguas.”

“Nihil refert, tanto diutius durabit vervecinam assare,” retulit senecio minime turbatus.

Glück multum stupuit, miratusque est mores sui hospitis, nec illi plane liquebat utrum ii mores collecti magis fuerint an humiliores. Vultum igitur avertens, veru per ulteriora quinque minuta versare perrexit.

“Aspectus vervecinæ illius certe præclarus est,” denique fatur senecio. “Nonne posses mihi offam ex ea præbere?”

“Nullo pacto, here mi!” refert Glück.

“Admodum esurio,” prosquitur homunculus. “Nec heri, nec hodie quidquam ad gustandum habui. Certe micam ex articulo fœmoris fratres tui haud iacturæ loco haberent.”

Senecio voce adeo mœsta loquebatur, ut corculum Glück prorsus liquesceret. "Fratres mei segmentulum eius mihi in hodiernum diem promiserunt," inquit, "hinc licere me existimo id tibi dare mi here, sed ne micam quidem plus."

"En puerum probum!" laudat eum hospes.

Tum Glück patinam calefecit, cultrumque acuit. "Nec curo si ob hoc vapulem," cogitat secum. Ipso momento temporis, ubi frustulum e vervecina desecuerat, vehemens pulsus ianuæ exaudiebatur. Senecio desiluit de pinna, quasi iam nimium illic caleret. Glück reposuit frustulum resectum ut loco hæreret, interim autem ianuam apertum cucurrit.

"Quid nos tantum temporis in pluvia detines ac demoraris?" increpitat eum Schwartz, ut ingressus umbellam detentam ei in vultum iniecit; "sic sane, furcifer parve," subiungit Hans, superaddito circa auriculam educatorio pugni ictu, ubi is post fratrem in culinam ingressus est.

"Dii nobis propitii sunt!" fatur Schwartz, ut ianuam intrat.

"Faxint Dii" obsecundat homuncio, sublato cucullione, dum interim se in media sistit culina, maximaque celeritate se proclinat.

"Quisnam ille est?" quærit Schwartz, prehensio volgiolo placentario,¹ et vultu admodum torvo.

"Equidem ego nescio, frater mi," refert Glück perterritus.

"Ecquî est nactus ingressum?" vagit Schwartz.

"Adeo scilicet pluviâ madebat, mi frater," deprecabatur Glück.

Iam volgiolus in caput Glück descensus erat, quum senecio cucullionem suum interposuit, qui ictum excipiebat tanta succussione, ut aspergo per totum cubiculum dissiliret. At hoc erat maxime mirum quod volgiolus non antea attigerat cucullionem, quam etiam e manu Schwartz elisus sit, ingentique verticillo, tamquam stramen in turbine, circumferri cœperit, ac, tandem, in adverso cubiculi angulo deciderit.

1. *Volgiolum placentarium* placet appellare illud instrumentum ligneum teres, quo coci et pistorum pastillas in placentas, sive lamnas, explanare et extenuare solent.

“Quis es tu?” ad senem conversus Schwartz scire postulat.

“Quid tuum est negotium?” canino hirritu Hans quærit.

“Misellus senecio sum, here mi,” humili ac modesto more homunculus explicare pergit; “viso nempe per fenestram igne, eius lumine inductus, suffugium vel pro quadrante horæ hic quærere statui.”

“Velis itaque iam hinc abire,” fatur Schwartz, “satis enim aquæ iam in culina habemus, quin tu eam siccatoriam facias.”

“Tempus nimis algidum uvidumque est, nec senem convenit tam impropitia tempestate tecto evertere; vide sis canos meos.” Hi enim, ut iam antea dictum erat, in humeros eius dependebant.

“Hem, ad te operiendum habes eorum satis,” refert Hans, “abi!”

“At ego admodum esurio, mi here, numquid non vobis superest frustulum panis, quo famem expleam, antequam abeam?”

“Panis? ais tu?” quærit Schwartz, “an tu existimas nullum nos pro pane locum et usum reperire posse, nisi ut rubro-nasobus, tui similibus, eum dispertiamus?”

“Ut quid non vendis pennam tuam?” irridens quærit Hans. “Iam hinc facesse!”

“Paulisper!” instat senecio.

“Apage!” clamat Schwartz.

“Rogo vos, ingenui viri — ”

“I in malam crucem!” inclamat eum Hans per collare comprehensum. Simul tamen atque collare senis attrectarat, volgioli fata eum supervenerunt: gyra- bat enim ac versabatur eodem modo, ac, denique, in angulo super eundem concidit. Ira tunc multum incensus eius frater Schwartz, ad eiiciendum homunculum, eum adoritur. Verumtamen et ipse, primum quam senem contrectavit abactus ruit non aliter quam Hans, atque volgiolus, caputque in angulo corruens parieti illisit. Sic itaque omnes tres illic in cumulo iacuerunt.

Tum senecio veloci gyratu sese in adversam partem cubi- culi contulit gyra- batque usque eo dum lacinie pallii sui circum corpus nitide colligerentur; dein, cucullione arctius capiti impresso, quippe qui hactenus ad latus pendulus erat, non enim eri-

gi poterat quin lacunar perfoderet, mystacibus etiam ulterius intortis, omnino compositus, sereno fatur animo: "Heri mei, faustum felixque vobis precor mane. Horá duodecimá hac nocte iterum vos visitabo; nec post tam invitam hospitalitatem, quá me excepistis mirari debebitis, si post hanc apud vos experientiam, amplius vos non visitaturus sim."

"Si unquam te hic offendero," mutiebat Schwartz, ut satis perterritus ex angulo proserpebat, — verum antequam sententiæ finem facere potuisset, senecio ianuam domus magno strepitu post se obdidit; atque eodem temporis momento ante fenestram tractus nubis lacer prætervehebatur, unde deorsum in vallem in omnes species convolutus ruebat, in aere iterum iterumque circumversatus, donec edito denso imbre, disparuit.

"Egregium sane negotium, here Glück!" affatur eum Schwartz, dapina sis vervecinam. Si te in eiusmodi molimine iterumprehendero — at, Hercle, assatura excisa est!"

"Quin tu, frater, nonne mihi offam promisisti?" obtestatur parvulus Glück.

"A! et ob eam rem tu vervecinam semiassam, ut plus succi caperes, carpsisti. Diu tibi expectandum erit, mihi crede, donec tibi talequid pollicear. Effer te nunc ex isto cubiculo, et usque eo dum te accersero, in cellario lithanthracino¹ moráberis."

Glück satis mœstus cubiculum reliquit. Duo fratres tantum vervecinæ voraverunt quantum collibitum est, quod vero eius supererat in caliculario recondiderunt, deinde, sic pransi, se ebrios computaverunt.

Verum enimvero, qualis nox supervenit! Furentes venti, cataractæque imbrium tota nocte non cessarunt. Fratribus haud plus quam satis sobrietatis supererat ad fenestram tabulis claudendam, et ad ianuam duplici claustro muniendam antequam cubitum ivissent. Plerumque in eodem cubiculo soliti sunt dormire. Horologio duodecim sonante, immani strepitu suscitabantur. Ianua sua tam violento ictu ac boatu intrusa est, ut domus tota, a summo ad ima, concussa nutaret.

1. *Lithanthrax*, -cis, m., lapis ruber, vel, ardens, illud fossile v. metallum, quod loco *carbonis*, v. ligni, in focus, clibanis ac fornacibus urimus.

“Quid hoc est?” terrore percussus clamat Schwartz.

“Nihil, nisi ego!” respondit homuncio.

Duo fratres in cervicalibus erecti cœcutiebant. Cubiculum aqua operiebat, atque lumine nebulosi radii lunæ, qui per foramen in tabulatu fenestræ irrepebat, ingentem globum spumæ in mediis aquis speculari poterant, ut ea ad instar suberis huc et illuc, sursum deorsumque fluitabat, super quam, ceu in commodissimo pulvillo, senecio, cum cucullione, cæterisque rebus unâ, reclinis sedebat. Satis nunc spatii pro cucullione, siquidem tectum prorsus aberat.

“Pœnitet me vobis incommodo esse,” fatur hospes cum ironia. “Existimo etiam vestros lectos parumper madere; satius fortasse vobis erit fratris cubiculum petere: ibi enim tectum saluum reliqui.”

Monitum secundum minime expectandum rati, in cubiculum Glück cucurrerunt, madidi ut erant terroreque exsangues.

“Chartulam, nomen meum ferentem, in mensa reperietis culinaria,” clamat post eos senecio. “Memineritis me ultimo vos visisse.”

“Faxint Dii ut ita sit!” tremens respondet Schwartz. Interim globus spumeus disparuit.

Denique dies illucescere cœpit, quum duo fratres e parvula fenestella Glück prospectabant. Vallis Thesauraria omnino eversa ac desolata iacuit. Diluvio arbores, segetes, iumentaue prorsus delevit, eorum autem in loco solitudinem sabulone rufam, lutoque inviam, reliquit. Duo fratres e frigore tremuli, horroreque rigentes, intraverunt culinam. Aquæ totum pedeplânium merserunt: frumentum, pecunia, pæneque cuncta mobilia abrepta erant, nec quidquam nisi chartula alba in mensa culinaria repertum erat. In ea maiusculis, dilatatis, ac veluti ventosis litteris inscriptum legerunt: —

HERVS AFRICVS

CAPUT II

Quid duo Fratres post visitationem heri Africi gesserint ; et quemadmodum parvus Glück regem Aurei Rivi ad colloquendum convenerit.

HERVS AFRICVS ipse, perinde ac sua verba, sibi prorsus consistebat. Post visitationem momentosam, quam supra retulimus, Vallem Thesaurariam nunquam amplius ingressus est ; quod vero hoc etiam peius erat, apud suos cognatos Vulturnium atque Zephyrum, multum poterat, et ita usus est hac potestate ut hi quoque haud aliter sibi agendum putarent. Proinde ab initio anni ad finem usque in ea regione prorsus nulla pluvia esset. Itaque, quamvis in regione campestri in ima planitie omnia læte virent, ac florent, patrimonium Trium Fratrum solitudo deserta facta est. Solum, quod hactenus fertilissimum totius regni erat, in rufas mobilesque arenas prorsus sterile versum est ; atque fratres, quum colluctari cum cœli asperitate et inclementia amplius non valerent, ad victum sibi merendum, deserto suo patrimonio, in vallem commigrarunt, societatemque humanam in urbibus locisque campestribus quæsiverunt.

“Quid si artem aurifabrilem tentaverimus?” quæritat Schwartz ab Hans, ubi frequentem quamdam urbem appropinquarunt.

“Ars egregia fraudatorum est : liceret enim in ea copiam auri admixta mole cupri pulchre adulterare, quin id ulli mortali-um unquam innotesceret.”

Placuit propositum, convenitque inter illos, et ita clibanum conduxerunt, atque fratres aurifabri facti sunt. Duo tantum prosperitati suæ artis obstabant: alterum, quod adventoribus suis cupreatum aurum minus placebat; alterum, quod quum eis quidquam vendere contigisset, parvum Glück solum ad clibanum administrandum relinquere soliti essent, ipsi autem in proxima caupona quidquid meruissent, in potanda sabaia prodigere consuevissent. Itaque totum quod auri habebant liquaverunt, et quum non haberent unde novas suppetias emerent, quum pretium perpotavissent, tandem eo ventum est ut capidem, quam patruus donaverat parvulo Glück, et quam hic perquam in pretio habebat, nec iacturam eius pro universo mundo facere vellet, etiamsi nihil unquam ex ea nisi aquam aut lac bibisset, concupiscerent. Capis ista etiam aspectu erat admodum curiosa. Ansula eius e cirris capillorum aureorum geminatis erat efficta, tanta arte texta, ut fibræ potius e serica quam e filis metallicis formatæ esse viderentur. Textura ea defluebat miscebaturque cum barba, operis faberrimi, quod vultum humanum delicatissime conformatum exprimebat ex auro purissimo, omniumque maxime furvo, sed paullo severiorem atque iracundum. Supra, in vultu humano, in anteriore parte capidis, par oculorum videbatur, quorum imperio ac dominationi tota vasis superficies subesse parebat. Nemo autem ex hac capide bibere poterat quin oculi hi in oculos potantis acriter defigerentur; unde Schwartz ut factum indubitatum narrabat hos oculos, postquam capidem, vini Rhenani plenam, decies et septies hausisset, in se nictasse. Quum denique fratres decrevissent e capide cochlearia fabricari, dolor ex rei conscientia tantum quod corculum parvi Glück non contrivit. At sui fratres nihil nisi riserunt eum, et capidem in ærariam coniecerunt; quo facto, ipsi in contiguam cauponam iam titubantes digressi sunt, et eum, more suo, solum reliquerunt ut aurum in lateres conflaret, quum omnia ad id parata essent.

Post eorum discessum Glück dilectæ suæ capidi in æraria iacenti ultimo obtutu valedixit. Textura crinium iam evanuit, rubens tantum nasus scintillantesque oculi modo supererant, qui usque petulantes prospectabant. "Nec mirum," secum cogitabat

Glück, “quum hunc in modum tractentur.” Inde nunc ad fenestram exspes perambulabat, et ibi ad captandam serotinam auram, post tantum a clibano perlatum caloris consedit. Ex hac fenestra latissimus patebat in iuga montium prospectus, quæ, ut iam antea monui, Valli Thesaurariæ impendebant, præsertim autem in verticem, unde Aureus Rivus decurrebat. Dies iam nunc ad finem vergebat. Glück, ut ad fenestram resedit, oculos in longinquis rupibus pascere cœpit, viditque cacumina earum iubare occumbentis solis inaurata et inflammata, ut nonnullæ nubium linguæ circumpendentes veluti flagrare videbantur; item torrens, qui cæteris etiam magis fulgidus undarum puri auri instar atque ardentis columnæ ex uno præcipitio deorsum in alterum cadebat, quum interim arcus cœlestis purpureus latus in transversum illi impendebat, nunc coloribus vividius inflammatis, nunc vero languescentibus in suo aspergine.

“Ah!” fatur Glück elata voce, postquam oculos diu in ea visione pavisset, “utinam torrens ille revera solidum aurum esset, quam foret iucundum!”

“Non foret, profecto, mi Glück!” interloquitur quædam vox clara et metallica, a suis auribus haud procul.

“Dii boni, quidnam est hoc?” clamat Glück in pedes subsiliens.

Nemo in conspectu erat. Circumspectat in cubiculo, dispectat subter mensam, identidem respectat pone se et iuxta se, at certe neminem vidit, proinde iterum resedit ad fenestram. Nunc iam nihil locutus meditabatur, nec a priori cogitationum cursu sibi temperare poterat, iterumque ratum ei videbatur desiderium, si quo casu rivus ille in solidum aurum mutaretur.

“Non foret, mi puerule;” fatur eadem vox etiam firmitus.

“Quidnam, Ædepol, hoc est?” iterum quærit Glück. Iterum inspectat calicularium, omnes cubiculi angulos, et quaquaversum, ut in medio cubiculo stans se versabat, continuo suspicatus aliquem pone se latitare, quum eadem identidem vox cantilando in auribus suis perstrepuisset, “La-la-lira-la,” nullis quidem verbis, sed sono tantum lenem melodiam profundeabat, susurro ferventis in lebetæ aquæ haud multum dissimilem. Dein Glück per fenestras foras spectabat. At vero vox non foris, sed intus sonabat:

sive sursum in diæta, sive vero subtus in pedepláno. Neuti-
quam; id in isto ipso cubiculo sonuisse necesse est; et cantilena
iam iterum personabat, sed iam voce firmiori, et numeris celeri-
oribus quam ante “La-la-lira-la.” Tum animo Glück incessit sus-
picio sonum hunc acriorem e regione ærariæ manare. Eo itaque
currit, levat operculum, inspicit, et recte sibi videtur se specu-
latum fuisse, nam cantilenam non modo ex æraria, verum plane e
capide manare certum erat. Tollit igitur operculum, et protinus
fugit, terrore pavitans: certe etenim capis cantilabat! Tantum
in adverso angulo consistere ausus est, labiis apertis, manibus
per pauca tantum momenta sublatis, quum cantilena demum
cessabat, vox autem magis sonora facta est, quin etiam sic fari
cœpit:

“Heus!” clamat vox ad eum.

Glück nullum reddit responsum.

“Heus, mi puellule Glück!” fatur capis iterum.

Omni igitur sua fortitudine fultus Glück ad clibanum ac-
cedit, catillum, sive crucibulum, inde eximit atque introspectat.
Aurum totum erat fusum, eiusque omnis superficies tam erat
lævis ac polita quam fluvii; attamen loco vultum Glück reper-
cutiendi introspectantis, conspicatur subtus massam auri imagi-
nem rubri nasi scintillantiumque oculorum dilectæ suæ capidis,
vel millies magis rubentem nasum micantioresque ocellos quam
unquam antea viderat.

“Age mi puerule Glück,” fatur iterum vox e capide, “ego
prorsus salvus sum, fac me effundas.”

At Glück pavore longe arctius tenebatur, quam quod idge-
nus facinus tentare auderet.

“Fac effunde me, inquam!” rudiuscule repetit eadem vox.

Tamen Glück se movere usque non est ausus.

“Quin tu non perges me effundere?” iratius pergit vox.
“At ego iam nimis caleo.”

Viribus omnium artuum concitatis, Glück tandem crucibu-
lum apprehendit, id ad unum latus vertit, ut omne aurum ef-
flueret. Verumtamen loco auri liquidi primum venustum par
crurum flavorum, tum laciniae tunicæ, dein duo brachia coxim

posita, ac, postremo, notissimum caput amici sui capidis prodibant, quæ omnia, ut in apricum excesserant, in solum evolvendo sibi coaluerunt, ac solo contacto, pumilio in pedes se erexit altitudinis vix sesquipederalis.

“Factum bene!” fatur pumilio, prius crura, tum brachia, mox artus omnes, denique caput porrectans, collumque, quoad licuit, fere quinque minuta circumquaque versans, eo scilicet proposito ut cognosceret utrum membra sua probe composita essent, et utrum quæque proprie moverentur, dum Glück non sine hilari lepore miratus adstabat. Indutus autem pumilus erat tunicellâ e filis aureis texta tam subtilibus, ut iricolores quasi intexti velut conchæ micabant. Super hanc tunicellam fulgidam ad dimidiam fere corporis altitudinem in cinctum demissa barba defluebat, nec Glück discernere poterat ubi desineret, sed in aere ei diffluere videbatur. Lineamenta tamen vultus eius non tam delicatæ subtilitatis erant, quin potius rudiora videbantur, colorque faciei cupreo erat similior, atque indolem pusilli huius pertinaciorem magisque intractabilem prodebat. Finito sui examine pumilio acutos suos ocellos rectâ in Glück sublevavit, eumque per minutum, aut plusculum, acriter contuebatur. “Haud ita foret, Glück, mi puelle!” ait homunculus.

Hoc abruptum, et certe sine nexu, erat alloquendi genus. Poterat quidem id ad fluxum cogitationum Glück referri, quem priora verba pumili e catino excitarant; sed quocunque demum referendum sit, Glück minime putabat sibi de ea re disceptandum.

“Non ergo esset, mi here?” quærit Glück humiliter et leniter.

“Non ita!” iudicis gravitate respondet pumilio; “nequam foret.” Hoc dicto pumilus cucullionem suum superciliorum tenus deorsum vulsit, duosque circuitus trium pedum longitudinis in cubiculo fecit, pedibus suis altissime quam poterat sublatis, tum violenter demissis. Hoc temporis intervallo Glück ad cogitationes suas colligendas usus est; et quum nullam graviorem causam perciperet quare a pusillo suo hospite sibi metuendum existimaret, ac, porro, quum stuporem suum a curiositate superare sentiret, quæstionem delicatiorem ponere non dubitavit.

“Obsecro, mi here,” sumpto animo quærit Glück, “nonne tu capis mea paullo ante fuisti?”

Audito hoc, homullus alacri motu se vertit, ad Glück accedit, ad summam se proceritatem suam attollit, atque, “Ego,” inquit, “rex sum Aurei Rivi.” Hoc dicto iterum se vertit, iterumque duos circuitus senum pedum longitudinis perambulat, tempore concesso ut Glück interea stuporem ex auditis conceptum perpendere ac digerere posset. Deinde iterum reversus, ante Glück se stitit ut audiret quid Glück de effatis suis sibi existimandum putaret.

Glück aliquid respondendum sibi duxit, quilibet sit rerum eventus. “Maiestatem tuam,” inquit, “bene valere spero.”

“Audidum!” refert homunculus, urbanam quæstionem nihil dignatus, “Ego sum rex eius quod vos mortales Aureum Rivum vocitatis. Species, in qua me videras, sceleri cuiusdam potentioris regis debetur, a fascino cuius tu hoc temporis momento me liberavisti. Ob ea omnia quæ ex te tuisque rebus, cum fratribus tuis sceleratis gestis, ad servitia præstanda paratum me sentio. Quamobrem animum ad ea quæ dicam adverte. Quiscunque conscenderit culmen eius montis ex quo Aureum Rivum scaturire cernis, atque, quiscunque scatebræ ad ipsum caput et fontem tres guttas aquæ benedictæ iniecerit, eius in gratiam, et eius solius tantum, rivus in aurum convertetur. At nemo semel frustratus tentamen cum successu repetet; siquis vero aquam non benedictam amni iniiciet, aquis eius obruetur, ipse autem in saxum nigrum mutabitur. Sic fatus rex Aurei Rivi se vertit, atque rectâ candentissimas flammæ clibani invasit. Statura eius pedetentim incaluit, tum irrubuit, mox candere, pellucida fieri coruscare — fulgor fieri impensissimus — dein levare, tremere, disparere. Rex Aurei Rivi evanuit.

“Vah!” clamat Glück misellus, dum interim currit subter caminum profugum persecuturus. “Dii boni! Meam en capidem! Meam capidem! Meam capidem!”

CAPUT III

Quemadmodum Herus Hans expeditionem ad Aureum Rivum suscepit, et quemadmodum ibi prosperaverit.

VIX REX AVREI RIVI tam singulari modo, ut in superiori capitulo narravimus, e medio discesserat, Hans et Schwartz, immani modo ebrii, domum boantes intraverunt. Quum paullo post comperissent ultimam etiam laminam auri se penitus perdidisse, saltem usque eo sobriefacti sunt ut in Glück se præcipitarent, eumque per solidum quadrantem horæ caiarent ac mulcarent; quo peracto se in sellas propinquas coniecerunt, copiamque sese purgandi ei dederunt, quid scilicet ad extenuandum suum scelus allegare posset. Glück itaque quid sibi evenerit ex ordine enarravit, e quibus narratis ipsi utique ne verbum quidem crediderunt. Itaque eum iterum fustigarunt, donec brachia lassa conciderent, ac tum demum titubantes dormitum iverunt. Postridie tamen, quum Glück in relatis constanter perseveraret, apud eos quandam fidem meruit. Primus huius fidei eventus fuit dissidium inter fratres, diuturnaue contentio, uter eorum prior rei periculum facturus esset; quocirca strictis gladiis inter se certarunt. Vociferatio inde exorta atque strepitus vicinos in terrorem coniecerunt; qui quum certantes in gratiam conciliare non valerent, rem ad magistratum detulerunt, unde lictor est missus qui rixam vi sopiret.

Ea de re certior factus Hans arte effecit ut clam evaderet, seque absconderet; verum Schwartz raptus ad magistratum est, atque iudex eum ad servandam pacem mulctavit; quoniam tamen pridie vesperi omnem suam pecuniam ad ultimam libellam

perpotaverat, nec solvendo esset, usque eo dum solvere posset, in vincula est coniectus.

Ut Hans hoc inaudivit valde est gavisus, statuitque iter ad Aureum Rivum sine mora ingredi. Id unum modo quærebatur, quo potissimum modo aquam benedictam sibi comparare posset. Adiit itaque parochum; at parochus aquam benedictam homini tam perditio impertiri plane recusavit. Postero igitur die, qui fuit Dominicus, Vesperis interesse statuit, totâ suâ vitâ primum; qua usus occasione, sub specie se aquâ benedictâ lustrandi, scypho pleno furto sustulit, eamque secum domum cum triumpho reportavit.

Postridie iam ante solem surrexit, aquam benedictam lagenulæ solidæ infudit, duas lagenas vini, et aliquantum carnis assæ cum pane quasillo imposuit, hoc autem humeris suspenso, sumptoque baculo alpino, iter versus iugum montis ingressus est.

Sub itinere e suo pago carcerem oportebat eum præterire. Inspectando fenestras quemnam putabimus ei sub oculos cecidisse, nisi ipsum Schwartz inter clathra prospectantem, qui admodum pendens erat animi.

“Salve mi frater!” affatur eum Hans; “quidquamne habes quod regi Aurei Rivi nuntiare velis?”

Schwartz præ furore dentibus frendebat, clathraque omnibus viribus quassabat, sed Hans tantum irridebat illum, suasitque ei ut usque eo dum ipse reverteretur iucunde læteque tempus degeret, tum quasillo sublato, lagenulæque aquæ benedictæ ante oculos Schwartz ostentatâ, ut labiâ huius rabie fere spumarent, iter suum susceptum animo perquam erecto prosequeretur.

Dies profecto illuxit talis, qualis quempiam, etiam Aureum Rivum non præ oculis ferentem, voluptate beare poterat. Infra, per longitudinem vallis strata roscidarum nebularum iacebant, e quibus montes in excelsa erupebant; humiliores eorum vertices opacis obtegebantur umbris, vixque a fluitantibus vaporibus discernendi, sed leni ascensu sursum vergentes in lumina solis eluctabantur, quæ acriori colore rutilo percurrerant celsiores cautes angulares, tum in lineas planas strati, per fimbrias conicarum pinuum transvolabant. His multo altius, in longinquo, præceps cernitur rubicunda rupes, rudrum mole obruta, castellicque in

speciem fissa et fracta, innumerisque fragmentis ac rudibus constrata, ac formas nonnisi in somniis fictas referens, caput suum in excelsum erigebat, cuius in anfractibus passim venæ nivium sole collustratæ, tamquam cornuta ac ramosa fulgura, quaquaversum repebant; sed et his longe celsius ac superius, nubeculâ matutinâ languidius, ac purius et immutabile, in cærulo summum quiescebat, sempiternis nivibus opertum, culmen et fastigium.

Aureus Rivus, qui ex una summitate humiliori, nec nive operta, emanabat, iam prope umbris erat obrutus, præter summum asperginis rorem, qui supra variabiles cataractæ oras levis fumi instar in altum surgebat, ac veluti tenella velorum strata fluitabat in matutinis flabris.

Oculi Hans in hac una et unica re erant defixi; immemor longinquitatis superandæ, iter suum tam immoderata celeritate perficere conabatur, ut antequam vel priores vertices humiliorum collium virentium superasset, iam viribus exhaustus esset. Præterea, quum iam hos colles superasset, quamquam situs naturæque horum montium longâ experienciâ haud erat ignarus, admodum mirabatur se in fluentum glaciale incidisse, quod ipsi omnino ignotum erat, et quod se ab Aureo Rivo seiungebat. Itaque summâ monticolæ audaciâ illud intrare non dubitavit; mox tamen sensit se nunquam antea in omni vita tam insolitum, tamque perniciosum glaciale transire tentavisse. Glacies admodum erat lubrica, et ex omnibuseius hiatibus sonitus audiebatur ruentium aquarum, nec hoc unisonum ac submissum murmur, sed variabilis et elata, subindeque efferata melodia, sive ruptus singultus et eiulatio petila, non raro in speciem humanæ vocis quiritantis. Glacies in millena fragmenta nullius formæ erat comminuta, sed tamen, ex opinione Hans, nequaquam in consuetam speciem glaciei aculeatim fissæ. Lineamenta fragmentorum isto curioso quodam modo certas quasdam figuras præ se ferre videbantur, — perpetuo enim figuras vivorum vultuum ex odio vel simultate torvorum exprimebant. Millena umbrarum fallentium luminumque luridorum circum se fluitabant ac versabantur, item in cærulo-candidis glaciei pinnaculis, oculisque viatoris corusco fulgore officiebant, dum, interea, aures ei hebescebant,

caput autem vertigine, ab aquis subtus cum fragore ac boatu rurentibus, rapiebatur. Eadem qua progrediebatur ratione hæc molestissima incommoda augebantur. Glacies circa pedes eius passim in nova fragmenta non sine fragore rumpebatur, novi oriebantur hiatus, novique scopuli se erigebant ac nutabant utrimque, aliquot etiam ante se corruebant. Tametsi hæc, similiaque discrimina, ipse iam antea in aliis glacialibus maxime horribilibus sæpius expertus est, atque pessimis tempestatibus, nunc, nihilo secius, novo quodam terrore Panico oppressus transsiliebat ultimum hiatus, quo perfecto, viribus ad extremum exhaustis, omnibusque artubus tremens, sese in cæspitem ad latus montis loco tuto proiecit.

Quandoquidem in discrimine fluentum glaciale transeundi canistrum cibariorum magno sibi incommodo futurum erat, id sibi necessario in adversa ripa relinquendum censuit, et sic, præter frustula glaciei, quibus se reficeret, habebat nihil. Ita sitim quidem restinxit, atque quies etiam unius horæ corpus suum arduis exercitatum laboribus recreavit, atque animus, indomitâ avaritiâ accensus, eum ad iter prosequendum incitavit.

Via eum nunc per dorsa steriliū ducebat rubentium saxorum sursum abrupte vergentium, absque vel unica herba ad molliendos gressus, vel absque unius digiti pinnis, quæ contra æstum solis australis umbram præberent. Iam meridies erat, atque fervor solis callem ingenti urebat æstu, dum omnis aura plane stare caloreque fervere videbatur. Lassitudini, qua Hans nunc iam laborare incipiebat, sitis quoque accessit, quæ eum iam admodum urgere cœpit. Semel iterumque despectavit in lagunculam aquæ e cingulo pendentem. "Vel tres sufficient guttæ," secum dictitabat, "modo labra iis refrigerem."

Sublevat lagenulam, eamque apertam labris applicat, quum illi prope ad se aliquid, quod sibi moveri videbatur, sub oculos cadit. Caniculus erat, et, uti parebat, mortis in luctamine. Lingua eius extrusa pendebat, maxillæ arefactæ, immoti artus porrecti erant, atque examen nigrarum formicarum circa labia faucemque eius scatebat. Oculos ad lagenulam, quam Hans manu tenebat, avidus levabat. Is lagunculam ad propria labia admovit, canem iacentem sprexit, pede a via retrusit, iterque prosecutus

est. Interea, nec sciebat quonam modo, tamen umbram quamdam cæruleam insolitam necopinato supervenire sibi videre videbatur.

Semita interim magis magisque ardua et confragosa fieri cœpit, aura autem montana non modo eum non allevavit, ut erat expectandum, verum etiam ingravescebat, ita ut sanguinem febri incenderet. Torrentum cataractæ veluti ludibria auribus suis sonabant; omnes longe aberant, sua autem sitis sensim augescere cœpit. Iterum alia elapsa est hora, iterumque in lagenulam e latere pendentem usque adhuc ad medietatem plenam despectabat, quæ tamen plus quam tres ferebat guttas. Ad eam itaque aperiendam iterum constitit, et dum huic operam dat, aliquid prope se moveri iterum animadvertit. Puellus flavis comis in scopulo iacebat in sua semita, pectore præ siti anhelò, oculis clausis, labiisque ardentibus, propeque mortuus. Hans oculis in puellum defixis statum eius cognovit, ast, potu sumpto, incurius discessit. Tum atra nubes solem supervenit, atque longæ umbræ, veluti colubri, in acclivibus montis lateribus sursum serpere cœperunt. Hans ulterius itare pergit. Iam sol versus occasum declinabat, nullum tamen attulit refrigerium. Onus fere plumbeum aeris immoti illi incumbibat, ac pæne cor eius obruebat, meta tamen iam erat prope. Iamque conspexit cataractam Aurei Rivi, vix quintæ pedibus supra se e latere montis scaturientis. Paululum ad spiritum ducendum constitit, tum novo conatu enititur ad opus conficiendum.

Hoc puncto temporis languida vox in aures suas incidit. Vertit se, cernitque senem canis capillis in rupe prostratum. Oculi eius in cavis erant mersi, vultus veluti cadaveris pallebat, eratque ad loquendum ex desperatione intentus. “Aquam!” deprecabatur Hans brachiis ad eum sublati; “præbe mihi aquam, siti emorior.”

“Nullam habeo,” respondit Hans, “tu enim tuam sortitus es vitæ portionem.” His dictis transgresso senis prostrato corpore iter suum prosequitur. Tum ex orientali cœlo fulgur cæruleum emicabat in similitudinem gladii, ter totam cœli superficiem percucurrit, cœlumque totum contremuit, et omnem eius faciem

densa caligo obruit. Eodem tempore sol horizontem occiduum attigit, et tamquam ingens orbis igneus in ima mergere cœpit.

Boatus Aurei Rivi nunc primum aures Hans percussit. In ora stabat præcipitii, quod torrens percurrerat. Fluctus eius gloriâ solis occumbentis coruscabat; undæ cristas suas, tamquam linguas flammeas agitabant, spuma autem undis iactata sanguineo lumine refulgebant. Sonitus fluctuum sensim augeri, et mugitum circum se immani modo accrescere sentiebat; undis tonantibus pedetentim vertigo eum incessit. Formidine tremens lagenulam de cingulo suo deprompsit, eamque in medium torrentem proiecit. Dum hoc molitur, veluti scintilla glacialis omnes artus eius periaculatur: vagitum edit, titubat, præceps ruit. Fluctus obruunt vagitum eius, et gemitus fluctuum in sævum boatum augescebant, ut in multam noctem præterruebant

NIGRUM LAPIDEM.

CAPUT IV

*Quemadmodum Herus Schwartz iter ad Aureum Rivum
susceperit, et quam prospere ibidem res gesserit.*

MISELLVS Glück parvulus solus domi perquam sollicitus reditum Hans præstolabatur. Quum eum nequaquam redivisse intelligeret, maximo terrore percitus ad carcerem cucurrit remque omnem fratri suo Schwartz patefecit. Hæ res Schwartz nimium quam multum placuerunt, dixitque fratrem Hans absque dubio in nigrum esse versum lapidem, futurumque ut ipse omni auro potiretur. Verum Glück interitum fratris summo mœrore lugebat, totamque noctem planctu explebat. Mane illucescente nulus in domo reperiebatur panis, nulla pecunia. Igitur Glück domo discessit, seque in servitium alterius aurifabri auctoravit, et ita sedulo atque affabre laboravit, totosque diessolidos satagendo exigere solitus erat, ut paullo post satis pecuniæ mereret, qua fratris mulctam persolveret, eumque e vinculis redimeret. Oblatam a fratre pecuniam Schwartz lætus accepit, spoponditque ei aliquantum auri quod ex amne esset accepturus. At Glück id unum ab eo petivit ut proficisceretur videretque quid de Hans factum esset.

Nunc, ubi audivisset Schwartz fratrem suum Hans aquam benedictam furto sibi comparasse, ipse quoque putabat hunc modum res administrandi regi Aurei Rivi haud omnino placere potuisse, statuit se aliam, magis probam, secuturum comparandique rationem. Pecunia igitur a Glück ulterius obtenta, adivit quemdam sacerdotem improbum, qui illi aquam benedictam ultro erga pecuniam permutavit. Schwartz iam minime dubitavit rem

se rite administravisse. Postridie itaque Schwartz prima luce surrexit, canistellum pane vinoque instruxit, aquam benedictam lagenæ infudit, seque itineri versus montes propere commisit. Perinde ac fratri, sibi quoque mirum videbatur fluentum glaciale in itinere offendere, atque canistello etiam cis fluentum relicto, id nonnisi maximo nisu arduoque labore transfretare quibat. Cœlum quidem nullis nubibus erat obrutum, omnino sudum tamen non erat, nam leves vapores purpurei suspensi videbantur, regionique impendēre, unde caligo quædam colles obscurabat; atque ut Schwartz arduam semitam per saxa superare conabatur, sitis ei, ut fratri ante, suboriri cœpit, et quam levatâ ad labra lagenulâ extinguere pergebat. Tum puellum flavis comis in rupe prostratum prope se animadvertit, qui flens et gemens aquam ab eo flagitavit.

“Aquamne? sane quidem,” respondit illi Schwartz, “quum ne dimidio quidem satis vel pro ipso me habeam!” ac processit.

Sub itinere radii solis sibi sensim languescere videbantur; et sub idem tempus ex occasu solis atram nubem emergere cernebat. Dein iter per alteram horam proseguitur, ubi iterum sitis eum urgere inciperet, iterumque iam lagenulam ad labra levaverat, quum senem trans semitam suam iacentem et aquam flagitantem offendit. “Aquamne? ais tu? quum ne dimidio quidem satis pro ipso me habeam,” ei respondit et ire perrexit.

Tum lumen ante oculos suos obscurari sibi videbatur; levat oculos, et, ecce vapores sanguinei coloris solem obnubilabant, moles autem nubium atrarum in summam altitudinem subvolvebantur, quarum extremæ oræ tamquam fluctus turbulenti maris fluctuare, et inter se pugnare videbantur. Umbræ earum diffusæ semitam Schwartz lugubribus tenebris obruebant.

Porro alteram horam Schwartz sursum repebat, quum sitis eum iterum urgere cœpit, iterumque levat ad labia lagenulam, quum fratrem suum Hans, transversum semitam suam iacentem et exhaustum sibi videre videbatur; atque ut prostratum eius corpus contuebatur, is ambo brachia ad se tollebat, et aquam supplex flagitabat. “Ha, ha,” risit Schwartz, “tune illic es? Memineris vincula, mi puer? Aquamne revera? Num tu aquam me ex tanta longinquitate pro te supportasse arbitraris?” His verbis

prostratum corpus transgreditur; tamen, ut progreditur respectat, et circa labia huius indicium singulare tamquam ludibrium se vidisse autumabat. Itaque, quum iam aliquot ulnas profectus esset, respexit, nec figura sui fratris amplius ibi videbatur.

Denique subitaneus horror supervenit Schwartz, rationem cuius rei atque causam nesciebat; tamen fames auri metum eius superavit, ac progredi perrexit. Tum convoluta moles atrarum nubium in medium cœlum se attollit, quæ mox spiralia fulgura eructari cœpit, interque horum emicationes undæ caliginis per universum cœlum consurgere, atque huc et illuc ferri videbantur. Locus autem cœli ubi sol occumbebat, in planitiem erat divexus, speciemque lacus sanguinei referebat. Interim etiam ventus vehemens ex ea cœli plaga exoriebatur, qui oras nubium coccineas in floccos discerpebat, et in cœcam caliginem dispellebat. Quum vero Schwartz in pinnaculo Aurei Rivi consistebat, undæ huius erant atræ, tamquam tempestuosæ fulgurantesque nubes, spumæ vero tamquam prunæ. Quum vero ipse lagenulam fluxui iniecit, simul mugitus aquarum ex imo, boatus autem tonitruum desuper in unum concurrerunt. Vix ipse hoc perfecerat, quum fulgur ante oculos eius coruscabat; tum terra fatiscit sub pedibus eius, atque aquæ eiulatum eius deglutiverunt. Tum gemitus amnis in noctem sæve accrevit, ut eadem persultabant

DUOS NIGROS LAPIDES.

CAPUT V

*Quemadmodum parvulus Glück iter ad Aureum Rivum
susceperit, et quam prospere illic res gesserit; cum
aliis rebus scitu dignis.*

QUUM Glück post diuturnam expectationem intellexit Schwartz reversurum non esse, animo admodum contristatus est, nec quid sibi facto opus esset scivit. Iam nunc pecuniam habebat nullam, necessarium igitur iudicabat ad aurifabrum iterum redire, seque auctorare. Hic eum durius habuit, laboribusque, exiguâ datâ pecuniâ, obruit. Itaque post unum mensem vel duos, hoc labore nimis arduo pertæsus, statuit fortunam suam cum Aureo Rivo tentare. "Parvulus ille rex," cogitabat secum Glück, "valde benignus erga me videbatur. Nec mihi persuadere possum futurum ut me in lapidem nigrum convertat." Proinde adivit suum parochum qui illi primum quam petivit, aquam benedictam impertivit. Tum Glück aliquantum panis, lagenamque aquæ canistello imposuit, ac postridie prima luce iter aggressus est.

Quodsi fluentum glaciale fratribus suis ingenti obstaculo fuit, huic etiam vicies tantum incommodi obiecit, quippe qui nec viribus par illis erat, neque versando in montibus adeo erat exercitatus. Eo in itinere Glück sæpius male lapsus concidit, etiam canistellum amisit, atque sonitus quoque aquarum sub glacie ruentium magno timore eum affecit. Adversa ripâ potitus, in gramine illic decubuit, longamque cepit quietem, ac tunc demum in clivo sursum serpere inchoavit, quum et fervor diei molestissimus esse cœpit. Spatium unius horæ emensus est scandendo, quum sitis eum vehementer urgere cœpit, atque iam bibere paravit, quum pappum quemdam in semita ante se deorsum itare anim-

advertit, isque sibi admodum debilis lassusque videbatur, ut erat baculo innixus. "Filiole," affatur eum senecio, "siti confectus langueo, da mihi pauxillum ex ea aqua." Conversis in eum oculis, quum Glück intelligeret eum fessum esse ac pallore perfusum videret, lagenulam his verbis ei porrexit: "Modo, te obsecro, cave totum hauseris." At senecio magnos duxit haustus, atque lagena reddita duas tertias erat vacua. Pappus multa gratiâ persolutâ felix ac prosperum ei precatus est iter; tum Glück lætus viam prosequitur. Dehinc semita pedibus suis minus aspera esse videbatur, quin et binæ ternæque herbæ quoque sub oculos inciderunt, atque a latere tumuli etiam cicadæ cantillare audiebantur, et Glück tam lætam cantilenam se nunquam antea audivisse existimabat.

Interea iam etiam alteram horam itando explevit, quum sitis iterum ingravescere minitabatur, ita ut iam denique sibi bibendum existimaret. Vix tamen lagenam ad labia attollit, quum ecce iuxta viam pusillum animadvertit puellum siti halitantem, ac pro aqua suppliciter flagitantem. Animo non parum perturbato Glück paulisper anceps hæsit, tamen cogitabat secum sitim se paulisper ferre usque posse; itaque lagenulam labellis pueri applicat, et puellus præter paucas guttas totam aquam hausit. Potu refectus pusio lætus in eum renidebat, tum surgens, redditâ gratiâ, per semitam deorsum cuccurit. Glück eum oculis sequebatur, dum ille diminui, ac tam exiguus cœpit fieri quam minutula stella; tum conversus iter suum lætus prosequabatur. Deinceps in rupibus varia genera fragrantium florum comparere videbantur; muscus virens cum stellatis flosculis punicei coloris, gentianæ cum campanulis mollibus, ac magis cæruleæ quam cœlum quum maxime cæruleum, ac, denique, pura et pellucida lilia candida arida saxa vestire cœperunt. Cæterum papiliones coccinei ac purpurei huc et illuc volitabant, cœlum vero tam purum lumen diffundebat, ut Glück se magis beatum quam unquam in sua vita arbitraretur.

Attamen quum iterum aliam horam itando expendisset, sitis tantopere eum molestavit, ut iam non toleranda videretur; quum vero lagenulam contueretur, vidit in ea vix senas guttulas contineri, nec bibere audebat. Ut vero lagenulam iterum appenderat

cingulo suo, conspicatur in rupe caniculum auram captantem, — prorsus eodem modo quo Hans hic ascendens eundem viderat. Glück substitit ut eum propius contueretur, unde et Aureum Rivum, vix quingentas abs se ulnas dissitum, lustrare poterat, ex celso supra se, leni murmure cadentem. Nunc in mentem ei venerunt verba pumilionis, 'neminem successurum nisi primo tentamine,' proinde tentabat canem præterire, sed ille tam misere gemebat, ut Glück iterum consisteret. "Misellum animalculum!" inquit Glück, "extinctum id reperero reversurus, nisi nunc illi subveniam." Hinc accuratius caniculum contuetur, quum oculi eius tantâ mœstitiâ in se erant conversi, ut diutius ferre non posset. "Dii perdant et regem et aurum eius," fatur Glück, quibus dictis lagenulam aperit, et totam quæ supererat aquam, ori eius infudit.

Canis confestim consurgit, se in posteriora crura erigit. Cauda eius evanescere, aures plus et plus elongari, sericeæ, aureæ fieri; nasus rubescere, oculi micare; in tribus minutis secundis canis disparuit, coramque Glück priscus amicus, rex Aurei Rivi stetit.

"Gratiam tibi habeo!" fatur monarcha: "noli terreri, probe se habent omnia;" nam Glück suum terrorem celare non poterat, audito ad sua postrema verba responso. "Quare non ante venisti?" prosequitur pumilus, "loco tuos scordalos mittendi fratres locoque molestiæ illos in lapides vertendi? Cæterum illi, profecto, materies fuerunt durissimorum lapidum."

"Quin, obsecro," refert Glück, "reverane tam crudelis fuisti?"

"Crudelis?" quæritat pumilus, "illi aquam non benedictam amni meo iniecerunt; num tu existimas me id concessurum?"

"At," inquit Glück, "mi here, vel potius, tua Maiestas, pro certo scio e baptisterio ecclesiæ eos aquam obtinuisse."

"Verosimile est," ait rex: "verum," severiori vultu prosequitur, "aqua, quæ lassissimis moribundisque flagitantibus negata est, profana habetur, etiamsi omnes sancti, qui cælum incolunt, ei benedixissent, ea autem, quam sacrum misericordiæ vas continet, etiamsi cadavera eam polluissent, sacra habenda est."

His dictis pumilus proclinat, liliūque quod ad pedes eius e

solo crevit decerpit. In foliis huius candidis tres guttæ purissimi roris micabant. Pumilus has guttas in lagenam quam Glück in manu tenebat incussit. "Has fluvio iniicies," inquit, "ac tum ex adverso montium latere in Vallem Thesaurorum descendes. Itaque bene ambula!"

Figura pumili usque loquentis evanida fieri cœpit. Clari tunicæ eius colores in languidum ac roscidum vaporem, adinstar Iridis, pedetentim dissolvebantur. Sic paulisper stabat his, instar amplis laciniis arcus cœlestis obvolutus et amictus. Colores interea sensim dissipabantur, vapores pedetentim in sublimem aerem ascendebant, ac, tandem, monarcha penitus evanuit.

Post hæc Glück ascendit in pinnaculum Aurei Rivi, cuius undæ crystallinæ erant claritatis, et tamquam sol fulgebant. Quum ipse tres roris guttas fluctibus iniecit, eo loco quo hæ inciderant modicus gurges oriri cœpit, quo aquæ undique confluere dulcique modulamine influere cœperunt.

Glück aliquamdiu illic observabundus stabat, spe perquam deceptus, quod non modo aquæ in aurum non mutabantur, verum etiam sensim diminuerunt. Verumtamen dicto pumilionis, amici sui, audiens, ex adverso montis latere versus Vallem Thesaurariam lente descendit. Sub itinere audire sibi videbatur quemadmodum aquæ subter pedes suos in cavernas terræ viam sibi patefacere. Quum vero in conspectum Vallis Thesaurorum venerat, ecce, novus rivus, Aureo Rivo similis, e cavo, supra se, manabat, atque innumeris scaturiginibus in medio cumulorum arenæ rubentis decurrebat.

Adspectante Glück novæ herbæ, novum gramen, novaque vineta secundum novas scaturigines germinare ac pullulare et in diversas partes per solum repere cœperunt. Secundum ripas fluvii, haud aliter quam stellæ crepusculo augescente, subito recentes flosculi emerunt, tum myrtoꝝ virgulta, surculi et pampini vitis umbris suis crescentibus vallem sensim obdere inchoarunt. Sic itaque Vallis Thesaurorum pedetentim in hortum mutabatur, atque patrimonium, quod crudelitate amissum erat, charitate reparabatur.

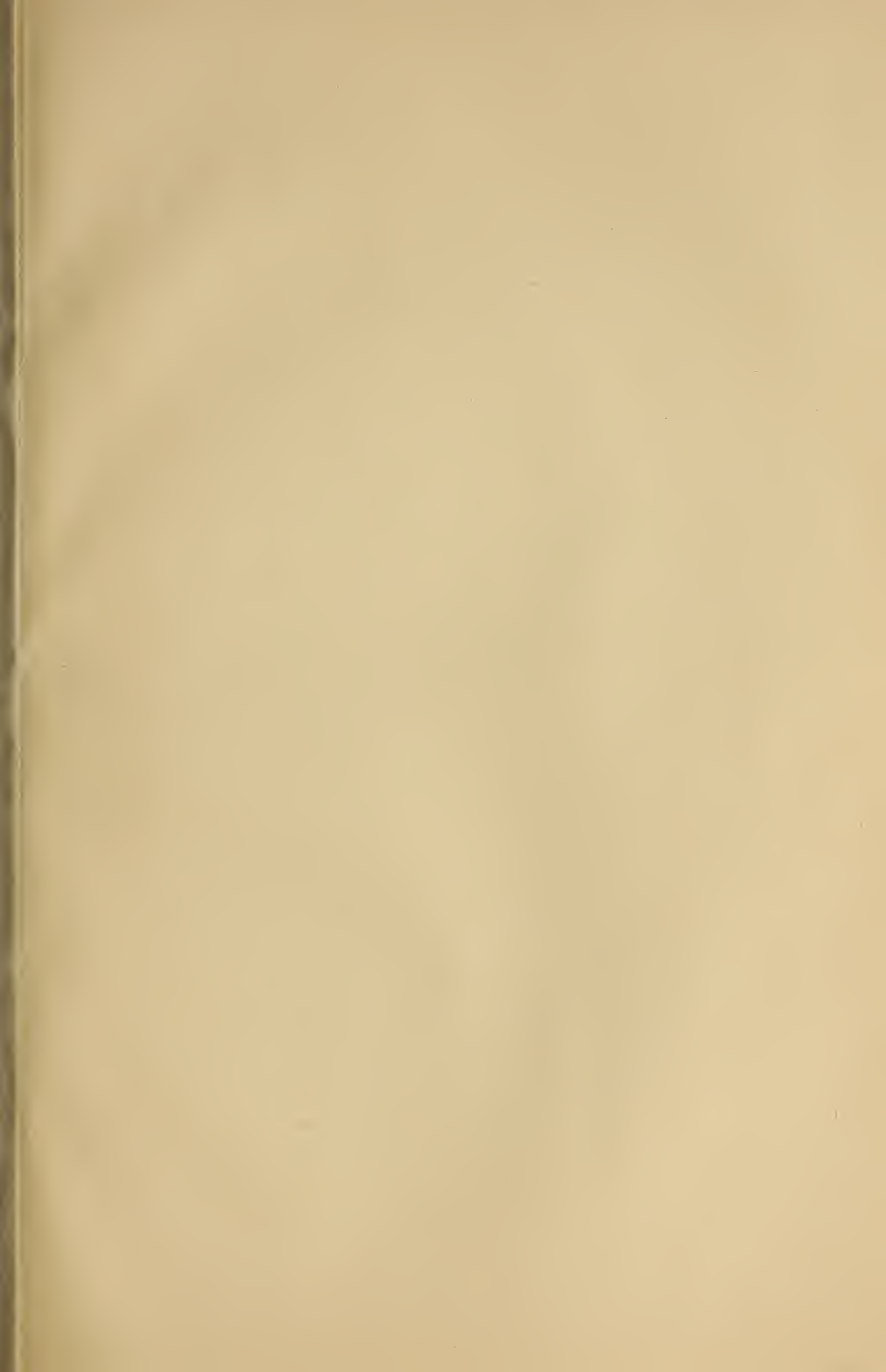
Proinde Glück processit in vallem, ibique sedes fixit, nec egentes unquam a foribus eius vacui recesserunt abacti. Itaque

granaria sua pedetentim frumentis, domus thesauris compleri cœperunt. Atque sic, quemadmodum pumilus promiserat, amnis, sibi dumtaxat, Aureus Rivus factus est.

Ad nostra usque tempora incolæ eius vallis ostentant eum locum ubi tres illæ sacræ roris guttæ in profluvium iactæ sunt, perinde atque cursum Aurei Rivi subterraneum, ubi is in apri- cum prorumpit in Vallem Thesaurorum. Ad caput autem cata- ractæ Aurei Rivi duo *Lapides Nigri* usque visuntur, circum quos aquæ quovis occasu solis sævo murmure præterlabuntur, atque hi lapides ab incolis eius vallis usque vocantur

FRATRES NIGRI.

FINIS.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: May 2009

Preservation Technologies
A WORLD LEADER IN COLLECTIONS PRESERVATION

111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS

0 014 527 311 0